

Drugssmokkelland

*Hoe Nederland een paradijs
voor drugshandel werd*

Stephen Snelders

WALBURGERS

Ontwerp omslag: Bart van den Tooren

Lay out: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 94 6249 867 9

e-ISBN 978 94 6249 868 6 (ePub)

NUR 686

© 2022 S.A.M. Snelders en Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding: De geschiedenis van Nederland als drugsmokkelland	7
1 Illegale drugsmarkten in wording: van farmaceutische industrie tot Chinese genootschappen	17
2 Van Indische hennep tot nederwiet: de Nederlandse cannabismokkel	47
3 Van brandkastkrakers tot succesvolle amfetamine-industrie	93
4 Van <i>Summers of Love</i> tot illegale exportindustrie: LSD en XTC	119
5 Heroïnesmokkel uit Azië: triaden en misdaadfamilies	145
6 Cocaine en kartels	173
7 Een ondermijnde samenleving?	203
Nawoord	223
Afkortingen in noten	225
Noten	227
Literatuurverwijzingen	251
Index	263

Inleiding: De geschiedenis van Nederland als drugsmokkelland

We zijn inmiddels gewend geraakt aan het beeld van ministers en hoge functionarissen, die verontwaardigd verklaren hoe beschamend het wel niet is dat het kleine Nederland een leidende rol speelt in de wereldwijde illegale drugshandel. En we horen ze het regelmatig een schande noemen dat criminelen miljarden met de handel verdienen en bovendien de samenleving ondermijnen. De door overheid en media aan het publiek getoonde cijfers over de drugshandel mogen over het algemeen discutabel zijn, de verontwaardiging is geenszins gespeeld en wordt gedeeld door een groeiende en invloedrijke groep commentatoren, wetenschappers, politie- en justitieambtenaren en anderen. *Nederland Drugsland*, zo luidde de titel van een boek van een invloedrijke bestuurskundige en een journalist uit 2020.¹ Buitenlandse journalisten zijn er als de kippen bij om het tolerante Nederland weg te zetten als maffiaparadijs. Een omslag van *Der Spiegel* toonde ons in oktober 2021 een Hollands kaasmeisje met een joint, een automatisch geweer en cocaïne verstopt in een kaas.² Berichtgeving rondom een toenemend aantal afrekeningen tussen criminelen, bedreigingen van burgemeesters, en periodieke recordvangsten van cocaïne in de Rotterdamse haven herhalen en bevestigen een beeld van ons land als meer en meer overgenomen of ondermijnd door iets dat ‘georganiseerde misdaad’ heet.

Drugshandel en georganiseerde misdaad lijken hierbij vaak als synoniemen te worden beschouwd. Maar hoe

ze precies samenhangen is vaak niet helemaal duidelijk. Wat bedoelen we eigenlijk precies als we het hebben over ‘georganiseerde misdaad’? Hoe ziet de organisatie van de drugshandel en drugssmokkel eruit? Ook wordt niet altijd duidelijk wat er nieuw is aan onze huidige situatie. Sinds wanneer en waarom is Nederland eigenlijk het drugssmokkelparadijs geworden zoals dat gepresenteerd wordt in allerlei media? Ons land speelt namelijk al honderd jaar een belangrijke rol in de internationale drugshandel.

Dit boek is het resultaat van een jarenlange speurtocht naar de historische wortels en ontwikkeling van Nederland als natie van drugssmokkelaars. Een speurtocht waarin feiten en fictie, beelden en werkelijkheid van elkaar gescheiden moesten worden. Want het bleek al snel dat de historische en actuele werkelijkheden meer gefragmenteerd en chaotisch waren dan vaak wordt aangenomen.

Kuifje en de sigaren van de farao

Zijn drugsbaronnen en drugskartels verantwoordelijk voor drugssmokkelparadijs Nederland? Het beeld van een strak georganiseerde criminele organisatie onder een autoritaire en sinistere leider, die zijn ondergeschikten zijn bevelen laat uitvoeren op straffe des doods, is een bijzonder krachtige en één waarmee wij al op jeugdige leeftijd bekend raken. Zo laat al in de jaren dertig van de vorige eeuw de Belgische tekenaar Hergé in zijn beroemde stripverhalen *De sigaren van de farao* (1934) en *De Blauwe Lotus* (1936) zijn held Kuifje de strijd aanbinden met de Griekse schurk Rastapopoulos. Diens drugskartel, dat wereldwijd opium in sigaren smokkelt, heeft over de gehele wereld zijn tentakels en is georganiseerd als een geheim genootschap, op meedogenloze wijze bestuurd

door de meester. Men hoeft maar populaire boeken en films over latere drugsbaronnen te bekijken om de enorme invloed van dit beeld te zien.

Een organisatievorm zoals die van Rastapopoulos is een typisch voorbeeld van een piramidemodel van de misdaad en de drugshandel. De piramide heeft aan de bovenkant een smalle top (de leider), en wordt dan steeds breder naar de bodem toe. De leider is omringd door een kleine groep naaste medewerkers die in grote hoeveelheden drugs handelen. Meer naar beneden worden de criminelen meer en meer onderworpen aan bevelen van bovenaf, zijn ze minder machtig, en handelen ze in steeds kleinere hoeveelheden drugs.

Rastapopoulos was niet de eerste superschurk in populaire fictie. Hij had illustere voorgangers zoals bijvoorbeeld Professor Moriarty, die in de Sherlock Holmes-verhalen gepubliceerd tussen 1893 en 1917 opgevoerd wordt als heerser over de Londense onderwereld. Maar Hergé legde een voor zijn tijd relatief nieuw verband tussen aan de ene kant de supermisdadiger en diens organisatie, en aan de andere kant de illegale drugshandel. Dit verband had te maken met de introductie van een nationaal en internationaal regiem van drugsreguleringen en -verboden na de Eerste Wereldoorlog. Dit regiem werd vastgelegd in internationale verdragen en nationale wetgeving (zie kader 1). In Nederland leidde dit in 1920 tot de invoering van de eerste Opiumwet. Die wet verbood de productie en distributie van drugs als opium, morfine, heroïne en cocaïne voor niet-medische doeleinden. De Opiumwet is in de afgelopen honderd jaar meer en meer uitgebreid (zie kader 2). Maar dit betekende ook dat in reactie hierop steeds meer individuen en kleine groepen, los met elkaar verbonden in allerlei vaak tijdelijke en opportunistische netwerken, een illegale drugsmarkt

gingen bevoorraadden. Een proces dat al begon in de jaren twintig van de vorige eeuw.

Kader 1: Internationale drugsregulering in de twintigste eeuw³

De twintigste eeuw is een sleutelperiode in onze omgang met drugs. Rond 1900 waren opiaten (zoals opium, morfine en heroïne) en cocaïne in Nederland en andere westerse landen nog niet gereguleerd. Met name vanuit de Verenigde Staten en China kwamen er echter steeds meer zorgen over de negatieve gevolgen van drugsgebruik. In de VS was men vooral bezorgd over misbruik onder minderheden als zwarte bevolkingsgroepen en Chinese migranten: een bezorgdheid met een duidelijk racistische toon. In China geloofde men dat het land verzwakt raakte tegenover de westerse mogendheden en dat opiumgebruik hieraan bijdroeg – met name sinds de Opiumoorlogen van 1839-1942 en 1856-1860, waarin Groot-Brittannië en Frankrijk China dwongen de grenzen open te stellen voor de import van opium, vooral uit Brits-Indië. Europese landen hadden daarentegen nog geen reëel drugsprobleem in eigen land (het grootste probleem was hier de alcohol). Maar ze hadden wel, Nederland ook, opiummonopolies in hun Aziatische kolonies, waar ze zelf uit ruwe opium gefabriceerde rookopium produceerden en distribueerden onder de koloniale bevolking. Een winstgevende handel waar ze geen afstand van wilden doen. Bovendien hadden landen als Duitsland, Nederland en Japan een belangrijke farmaceutische industrie die in opiaten, zoals morfine en in cocaïne handelde. Niet iedereen was dan ook enthousiast over de pogingen om tot internationale controle van opiaten en cocaïne te komen, al deed ook Nederland mee aan de eerste bijeenkomst van de Internationale Opiumcommissie in Shanghai in 1909 en aan de eerste internationale opiumconventie van Den Haag in 1912.

Het was echter de Eerste Wereldoorlog die definitief tot nationale wetgeving zoals de Nederlandse Opiumwet voerde. Drugsregulering werd opgenomen in het vredesverdrag van Versailles en de

uitvoering in handen gelegd van een commissie van de nieuwe Volkenbond, de voorloper van de Verenigde Naties, en later van een Permanent Central Opium (later Narcotics) Board. De Verenigde Staten werden geen lid van de Volkenbond maar werkten wel nauw samen met deze organen. De leden ervan rapporteerden jaarlijks aan elkaar over hun voortgang met betrekking tot het bestrijden van de drugshandel in hun land.

Na de Tweede Wereldoorlog namen de Verenigde Naties en de Commission on Narcotic Drugs van haar Economic and Social Council (ECOSOC) de rol van de Volkenbond over. Internationale verdragen, met als belangrijkste het Enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen van 1961, bevatten lijsten van verboden middelen en scheppen verplichtingen voor VN-leden. Aanvullende verdragen zijn het Verdrag inzake Psychotrope Stoffen uit 1971 en het Verdrag tegen de sluikehandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen van 1988. Een International Narcotics Control Board (INCB) houdt sinds 1968 toezicht op de uitvoering.

Overigens zijn de mogelijkheden van het INCB beperkt. In principe is het VN-beleid aanmoedigend en bevorderend, maar de uitvoering is overgelaten aan de nationale staten. Zo is het Nederlandse coffeeshopbeleid negatief beoordeeld door het INCB, maar heeft dit nooit consequenties gehad. Maar een land dat niet meedeelt of meedoet aan het nieuwe regiem verloor en verliest status als volwaardig lid van de internationale gemeenschap.

Kader 2: Drugswetgeving in Nederland⁴

In Nederland is de uitvoering van internationale drugsverdragen gebaseerd op de Opiumwet. De eerste Opiumwet werd aangenomen in 1919 en werd in 1920 van kracht. De wet verbood de productie en verkoop van opium en derivaten van opium (zoals heroïne en morfine), en van cocaïne voor niet-medische doeleinden. Dit had als onbedoeld gevolg het ontstaan van illegale drugsmarkten. Sinds 1920 is dan ook de wetgeving steeds opnieuw uitgebreid. De tweede

Opiumwet van 1928, die nog steeds de basis is van ons drugsbeleid, verbod naast productie en handel ook het gebruik van genoemde drugs, alsmede de import en doorvoer van cannabis. In 1953 werd ook het bezit en gebruik van cannabis verboden, in 1966 gevolgd door dat van LSD en andere hallucinogene of psychedelische middelen. De herziening van de Opiumwet van 1976 haalde, in overeenstemming met het internationale Enkelvoudig verdrag (zie kader 1), het gebruik maar niet het bezit van drugs uit de wet. Wel werd een onderscheid gemaakt tussen een lijst 1 van 'harddrugs' en een lijst 2 van 'softdrugs' (toen hasjiesj en marihuana), en werd in officiële richtlijnen het bezit van kleine hoeveelheden cannabis gedecriminaliseerd (hetgeen Nederland op de beschuldiging zou komen te staan een mekka voor drugsgebruik te zijn). Tegelijk werden amfetaminen echter op lijst 1 gezet, vanaf 1988 gevolgd door MDMA en andere stoffen die bekend zijn onder de straatnaam 'Ecstasy' of XTC. De lijst is sindsdien regelmatig uitgebreid met nieuw uitgevonden middelen, de zogenaamde 'Nieuwe Psychoactieve Stoffen' (NPS), terwijl vrij recent nog allang bestaande middelen zoals psychedelische paddenstoelen of 'paddo's' (in 2008) en het stimulerende khat (in 2013) op lijst 2 kwamen.

Terwijl meer en meer middelen in de loop van de afgelopen honderd jaar in de Opiumwet terechtkwamen, namen ook de straffen voor overtreding toe. In 1919 was de maximumstraf voor overtreding van de Opiumwet nog 'maar' 3 maanden gevangenis of 1000 gulden boete (zo'n 6000 euro in koopkracht nu) voor een eerste overtreding, en zes maanden of 3000 gulden voor herhaling. In 1928 werd de maximumstraf een jaar voor een eerste overtreding en twee jaar voor herhaling; in 1953 werd dit opgeschroefd naar maximaal vier jaar, en in 1976 naar acht jaar voor binnenlandse handel in harddrugs en twaalf jaar voor smokkel ervan, en naar twee respectievelijk vier jaar voor binnenlandse handel in en smokkel van softdrugs.

Het Super- en Hiepermodel van criminele anarchie

Een heel ander model van misdadige ondernemers ontmoeten we in de Heer Ollie B. Bommelverhalen van Marten Toonder. Zijn archetypische criminelen, Bul Super en Hieper Hieper, debuteerden in 1944 en vertonen duidelijke overeenkomsten met de onderwereldfiguren uit Toonders tijd. Het zijn opportunistische vrije jongens zonder moraal, steeds op zoek naar nieuwe en meestal illegale activiteiten om geld te verdienen. Super wordt door Hieper de baas genoemd, hetgeen slechts betekent dat de eerste de laatste domineert door zijn persoonlijkheid en fysieke kracht. De beide 'zakenlieden' hebben een uitgebreid netwerk van gelijkgestemde onderwereldfiguren in de kroegen en stegen van hun stad Rommeldam. Maar er is geen sprake van een georganiseerde misdaad, slechts van wisselende samenwerkingsverbanden. Alleen in 1966 lijkt Super een stap verder te kunnen gaan als hij in het verhaal *Bombom de Geweldige* de onderwereld van Rommeldam verenigt in de Zwarte Gruwel, een bende van roofovervallers en ontvoerders, maar het succes ervan is (zoals bij de meeste van zijn ondernemingen) slechts van korte duur.

Super en Hieper zijn individualisten. Tegelijk zijn ze sociaal en cultureel ingebed in de Rommeldamse onderwereld: door hun sociale contacten en ontmoetingsplekken, en door een gedeelde culturele kijk op de wereld.⁵ Regelmatig slagen ze er ook in tijdelijke verbonden te sluiten met de Rommeldamse bovenwereld, zoals met Heer Bommel zelf. Hun voorbeelden uit het werkelijke leven van Toonders tijd zullen we al meteen in het eerste hoofdstuk tegenkomen.

De (tijdelijke) samenwerkingsverbanden die de werkelijk bestaande Supers organiseerden werden door een

Rotterdamse politiecommissaris 'primitief georganiseerde dievenbendes' genoemd. Er was een initiatiefnemer, die was meestal ook de 'baas', en die gebruikte allerlei 'hulpjes' of specialisten voor de verschillende klussen waaruit een bepaalde onderneming bestond.⁶ Deze organisatiemethode mogen we misschien als primitief beoordelen, maar hij blijkt uiterst effectief te kunnen zijn. Neem bijvoorbeeld één van de meest bekende en beruchte misdaadbaronnen in de geschiedenis: Al Capone. Na het verbod op alcohol in de Verenigde Staten van 1920 groeide Capone in Chicago uit tot een belangrijke criminele ondernemer. Hij distribueerde illegaal gestookte alcohol in de door hem gecontroleerde kroegen, gokhuizen en bordelen en vocht gewelddadige conflicten uit met andere bendeleiders. Hoewel het succes van Capone niet valt te betwijfelen, moeten we ons niet te veel voorstellen van de Outfit, zoals hij zijn organisatie noemde. De Outfit was geen misdaadfamilie of -groep met bureaucratische neigingen of sterk toezicht van bovenaf. In de kern bestond de Capone-organisatie uit vier geassocieerde partners, waarvan Capone er één was. Deze misdaadondernemers stonden in een netwerk dat in verschillende samenstellingen allerlei gedecentraliseerde activiteiten ondernam. In het netwerk zaten onder andere de managers van verschillende criminele operaties (die in de winst deelden), leveranciers uit andere gebieden en *gun men*, maar ook contacten binnen de politiek, de rechterlijke macht, en de politie. Het resultaat was een uiterst flexibele 'organisatie' die kon inspelen op de vraag naar goederen en diensten van een breed publiek dat door de drooglegging van zijn alcohol was beroofd. Dit en soortgelijke criminele netwerken in de VS waren aanvankelijk geworteld in etnische groepen in achterstandswijken en gebaseerd op een gedeeld cultureel systeem met waarden en gedragingen als loyaliteit, een

ethiek gebaseerd op vriendschap en onderlinge gunsten, en een verheerlijking van gangsters.⁷

Een organisatie als de Outfit was aan de ene kant niet zo machtig als wel wordt voorgesteld, maar aan de andere kant was ze juist daardoor minder vatbaar voor justitie. De netwerken waar ze deel van uitmaakte konden wel verstoord worden, maar waren zo plat georganiseerd dat ze zich ook weer gemakkelijk in andere vormen en met andere leden kon herstellen. Dit soort organisatiepatroon, waarbij in reactie op overheidsregulering individuen en kleine groepen, verenigd in losse en vaak tijdelijke netwerken, directe actie ondernemen en methoden ontwikkelen om de markten te bevoorraden, noem ik in dit boek criminele anarchie.⁸

Op het spoor van de drugshandel

Zoals criminologen al dertig jaar betogen gaat het piramidemodel à la Rastapopoulos niet op voor de georganiseerde drugsmokkel.⁹ Juist omdat de markt illegaal is, zijn grote hiërarchische organisaties vaak nogal onhandig. Om opsporing te bemoeilijken helpt het als het aantal betrokken mensen beperkt wordt gehouden, als operaties lokaal en niet van veraf worden gedirigeerd, en als er geen marketing en adverteren op grote schaal plaats vindt. Zoals dit boek zal laten zien zijn de structuren van de drugsmokkel dan ook divers geweest en niet strikt hiërarchisch of verticaal georganiseerd. Vanwege het gebrek aan formele banden worden deze vormen vaak als 'gedesorganiseerd' voorgesteld, maar het is juist een vorm van organisatie die in onze maatschappij vaak uiterst effectief blijkt te zijn om uit de greep van de overheid te blijven.¹⁰

En uit de greep van geschiedkundigen. Voor de historicus van misdaad zijn er tal van bronnen die gegevens opleveren. Gezien de aard van de zaak zijn al deze bronnen echter in meerdere of mindere mate onbetrouwbaar. Uiteraard probeert de misdaad gewoonlijk uit het zicht van de openbaarheid te blijven (al zijn er hier uitzonderingen op). Voor dit boek zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, waaronder statistieken van de illegale drugshandel verzameld door overheidsorganisaties, krantenberichten, publicaties en rapportages van misdaadjournalisten en academische onderzoekers en criminologen, en egodocumenten en journalistieke biografieën van drugsmokkelaars en politiefunctionarissen. Al deze publicaties moeten kritisch, en met een flinke korrel zout, bekeken worden.

Wanneer we al deze bronnen individueel bekijken en naast elkaar leggen, krijgen we een optelsom van een fascinerende maar tegelijk gevarieerde en verwarrende hoeveelheid individuen en groepen die Nederland de afgelopen eeuw groot hebben gemaakt in de internationale drugshandel. Kijken we echter naar gemeenschappelijke elementen in alle verhalen en analyses dan ontdekken we een patroon. Een patroon dat Chinese en Griekse smokkelaars uit het interbellum verbindt met Turkse heroïne- en Colombiaanse cocaïnesmokkelaars in de laatste decennia van de twintigste eeuw, en met de hippiesmokkelaars van de jaren zestig en zeventig en de criminele ondernemers uit onze autochtone onderwereld. Een patroon van criminele anarchie waarvan we de eerste voorbeelden al in de jaren tussen de wereldoorlogen ontdekken.

1   **Illegale drugsmarkten in wording: van farmaceutische industrie tot Chinese genootschappen**

Op 14 september 1931 hield advocaat mr. Haex een opzienbarend pleidooi voor de rechtbank van Maastricht. Haex verdedigde de Rotterdamse expediteur (transportbemiddelaar) S. Deze bemiddelde blijkbaar ook in het transport van een sinds meer dan tien jaar in Nederland verboden drug: cocaïne. Smokkel van deze drug stond op dat moment net zoals vandaag de dag in de ‘aandacht van de hoogste autoriteiten’ – aldus een geheim beraad van vertegenwoordigers van justitie, politie, marechaussee en Belastingdienst. Dit beraad was drie maanden eerder gehouden in Heerlen. Heerlen, omdat Limburg als de naaf gezien werd van een cocaïnesmokkel die van de Merck-fabriek in het Duitse Darmstadt over de grens naar Amsterdam en Rotterdam liep, en vandaar verder Frankrijk in.¹ De expediteur S. was volgens justitie één van de spelers in deze smokkelketen. Op verzoek van zijn voormalige (eerste) echtgenote, die in Maastricht woonde, had hij samen met zijn nieuwe (tweede) echtgenote een koffer met een kilo cocaïne in flessen als bagage vanuit Duitsland naar Maastricht vervoerd. Toen hij de smokkelwaar wilde overhandigen aan zijn ex bleek de meegenomen vriend van de laatste echter een undercover Duitse politierechercheur te zijn. Samen met een binnenvallende Maastrichtse rechercheur werd met getrokken revolver en onder het uitroepen van de kreet ‘*Hände hoch!*’ S. aangehouden. Meegenomen naar het